

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Ilarion V. FeleaABONAMENTE:
Pentru 1 an 300 Lei; 6 luni 150 Lei

Ortodoxia românească

Pe lângă o Ortodoxie ecumenică există și așa zisele ortodoxii naționale. Raportul dintre ele e acela dela mamă la copii, dela trunchiu la coroană. Ecumenică e Ortodoxia prin privirea ei „așintită spre același soare duhovnicesc”. Națională „o avem în varietatea de efecte ce rezultă din căderea aceleași lumini pe spații istorice și sufletești pline de alte motive, de alte conținuturi, de alte probleme impuse de geografie, de moștenirea trecutului” („D Stăniloae).

Și una și alta urmează acelorași vechi, și totuși noi, adevăruri ale Mântuitorului lumii și ale Sf. Apostoli, concretizate în sinoadele ecumenice. Spre deosebire de alte confesiuni istorice, Ortodoxia nu este practicantă a inovaționismului, nu-și interpretează adevărurile de credință „pro domo”, ci-și întoarce totdeauna, în orice împrejurări s'ar afla, privirea spre trecutul ei, plin de aromă divină. Dela acest trecut nu se abate, după cum nu s'a abătut nici când cu nicio „cirtă”, chiar cu riscul celor mai grozave persecuții îndreptate asupra ei, din așa zisele interese personale sau din meschinăriile politice, cu scop de aservire sau nimicire.

Însăși prăznuirea „Duminecii Ortodoxiei”, nu este altceva decât reactualizarea trecutului intransigent al ortodoxismului și ieșirea lui biruitoare asupra ocultismului.

În ecumenicitatea Ortodoxiei ocupă un loc de frunte și ortodoxia românească. Ortodoxia românească nu este o importatiune, legată de o anumită etapă din istoria noastră, cum ar fi spre exemplu cea bulgară sau rusească, adusă ulterior în sânul acestor neamuri, ca să le deschidă, în modul cel mai sigur, drumul spre cer.

Pentru noi, Ortodoxia are aceiași vechime ca și românismul. Ortodoxismul românesc și românismul ortodox sunt cele două alpii prin cari a curs viața noastră dela însăși data zămislirii. Simultan, una ne-a imprimat pecetea crucii, cealaltă a rasei. Una ne-a ridicat ochii spre cerul creștin, cealaltă ne-a dat puterea apărării pământului. Una ne-a apărat cu semnul sfintei cruci, cealaltă cu brațul, și datorită amândurora ne-am păstrat prin veacuri entitatea specifică de ortodocși și români.

Când una dintre aceste alpii era naufragiată pentru un timp, din cauza puhoaielor

dese ce s'au abătut asupra noastră, cealaltă îi lua cârma și o îndrepta spre țărnul vieții. Și, cum românismul de multe ori a fost măcinat, Ortodoxia ne dădea chiagul unirii și trăirii sufletești.

Ortodoxia pentru neamul românesc a fost paratonerul protector în fața celor mai îngroșitoare descărcări de tunete abătute asupra lui. Ea ne-a fost scutul și pavăza în tot trecutul nostru sbuciumat. Ortodoxia ne-a fost mama care ne-a adunat la sânul ei, de câte ori eram culcați la pământ și răniți fără nicio nădejde de salvare.

Cu ajutorul Ortodoxiei, pașii noștri s'au îndreptat spre calea perfecțiunii. Ea ne-a dat primii dascăli de învățătură, primele teacuri tipografice, primele cărți de lumină. Cele din tîi documente asupra trecutului nostru istoric și literar ni-le-au format și depositat mănăstirile ortodoxiei românești. Inceputurile asistenței sociale, prin spitale, la noi, își află vechimea tot prin mănăstiri.

Călugării pletoși — pe urmașii cărora îi credem azi de prisos — sunt primii cărturari ai românismului. Ortodoxia ne-a dat limba românească prin glasul tipăriturilor din veacul XVI—XVIII. Diaconul Coresi, Mitropolitii Varlam, Simion Ștefan, Dosofteiu și Antim — ca să-i luăm pe cei mai luminați — nu sunt altceva decât promotorii limbii și culturii românești. Mitropolitii Grigorie IV Dascălul, Silvestru Morariu, Gavril Bănulescu și Andrei Șaguna n'au fost ocrotitorii cei mai desăvârșiți ai intereselor românești? Nu și-au expus ei însăși viața lor pentru binele neamului nostru? Să răspundă istoria noastră!

Cu'n cuvânt, Ortodoxia și românismul sunt culmi de lumină, pe cari, în trecut, au plâns și s'au bucurat, simultan, toți urmașii Daco-Romanilor.

Iată dece noi putem pune alături de jertfele cari au dus la strălucirea din Dumineca Ortodoxiei și pe cele ale ortodoxiei românești cari au zidit temelii României-Mari. Fără aportul ei, neamul românesc ar fi perit în luptă cu toți năvălitorii ce-au trecut peste el. Fără căldura ei de mamă, ființa noastră ca neam nu s'ar fi format niciodată. Iată dece Ortodoxiei noastre îi putem zice: Maica neamului românesc.

Preot I. I. PETRILĂ

Duhul evlaviei ortodoxe...

Sub titlul: „Catholicismul despre Ortodoxie“, Părintele diacon N. Mladin, un tinăr de puțințe și speranțe mari, a publicat în „Telegraful Român“, nr. 49—1942, un articol de fond în care rezuma conferința unui alt tinăr, catolic: Dr. Gasper, despre: „Duhul evlaviei orientale în importanța lui pentru situația teologică a prezentului“.

Conferința a fost rostită în Apus, dar cu ferestrele deschise spre Răsărit. E o adevărată apologie a Ortodoxiei. Pentru frumusețea și importanța ei, reproducem articolul aproape în întregime:

...Apusul are ceva de învățat din comorile de dar ale Orientului; el, celce se simțea până azi cuceritor, constată azi că trebuie să se lase și cucerit. Cucerit de duhul unei vieți ale cărei izvoare curg din chiar sânurile Duhului Sfânt.

Dar să dăm cuvântul conferențiarului. Cu tot regretul, numai fragmentar. „A se lăsa cuprins, copleșit radical de Hristos și Evanghelia Lui, a se concentra radical asupra persoanei lui Hristos, a atârna numai de Hristos, a trăi și a muri pentru și în Hristos — acesta este spiritul, ființa și temeliea evlaviei orientale“... „Dela arianism, peste apolinarism, nestorianism și monofizitism, până la ultimele ecouri ale luptelor hristologice din vremea monotelitismului, e vorba în cele din urmă de întrebarea cea mai caracteristică pentru Orient: Cum pot fi mai adânc cuprins de Hristos? Ce cult trebuie să închin Domnului Hristos?“ Luptele împotriva iconoclasmului n'au alt sens: apărarea adevăratului chip spiritual al lui Hristos.

„În Biserica orientală Hristos este Kyrios, Atotputernicul, Hristos care tronează în ceriuri. Totuși Hristos, și ca Pantocrator, nu este așezat într-o depărtare inaccesibilă, nesfârșită; mai curând pentru că el trăește în Pnevma și e înălțat peste îngustelegături ale vremelniceii, Hristos este noua plinătate de viață cerească, — centrul celor izbăviți. Cu cât mai slăvit și mai înălțat privește Orientul pe Hristos cel atotputernic, cu atât se știe mai aproape de El și mai neîndoelnic ridicat prin El la Tatăl. De aceea Biserica orientală este Biserica bucuriei pnevatice“.

„Biserica Orientului e păstrătoarea realismului primar creștin: ea trăește din misterii. Când cântă, se roagă sau cuvântează..., ea se înalță dincolo de vremelnicie spre Dumnezeu. Ea știe că de când Logosul s'a întrupat, omenirea s'a înobilat și lumea s'a transfigurat, s'a îndumnezeit“. „Dumnezeu este singura ei substanță; dela întruparea Logosului El îmbrățișează toată făptura, care pare a fi devenit divină“. Dacă teologia apuseană a fost „puternic îndreptată spre om, creș-

tinul oriental a rămas neconținut sub vraja lui Dumnezeu, fără însă a nega sau reprimă omenescul“. Teologia apuseană subliniază în chip special fața omenească a Mântuitorului; în Orient „puterea și mărirea lui Dumnezeu stă pe primul plan“. De aceea teologia Orientului — în preocupări — e precumpănitor teocentrică. „De aceea Orientul a luptat atât pentru dumnezeirea lui Hristos; de aceea năzuința lui principală e îndumnezeirea omului“. Pe când Occidentul este precumpănitor antropologic orientat.

„Biserica Orientală... cunoaște numai o lume, pe Dumnezeu; trăind pe pământ, ea privește neconținut în ceriuri. Rugăciunea ei e explozie de bucurie, minunata ei imnologie e muzică, e cântec. ...Creștinul oriental trăește într'adevăr în Hristos prin Liturghie. Aici experiază marele eveniment ioaneic al întrupării Logosului: Kenosa, jertfa și mântuirea Lui. Creștinismul oriental este de aceea religie cultică, mai bine: religie a misterului... Insistența chemare a Bisericii orientale, rugăciunea Diaconului — în ectenii, — fierbințele rugăciunii, sunt expresii ale cererii către Dumnezeu ca lumea să fie sfințită, ca El să se coboare și să umple lumea de Sine... Că de când Hristos s'a întrupat, cele cerești s'au înfrățit cu cele pământești. Și alergarea timpului e călătorie în veșnicie... Mai mult decât în Occident, Biserica orientală pare a înfrânge timpul în Liturghie... Trăim și noi (apusenii) în Liturghie sacramentul, mântuirea și îmbrățișarea cerului cu pământul, dar trăirea aceasta apare în Liturghia orientală mai clară, mai pipăibilă, mai reală“. Dumnezeu, s'a înomenit spre a ridica pe om în lumea Dumnezeirii. „Liturghia occidentală e dominată de o puternică sistematizare, cea orientală de un covârșitor dramatism. Este, una învățătură, cealaltă e trăire. Una e mărturia disciplinei romane, cealaltă e mărturia unui suflet ce arde după Dumnezeu. Liturghia romană — în disciplina formelor — pare adesea aspră: Liturghia orientală respiră simțământul frumuseții într'o naturală care devine experiență sensibilă. Ea devine cale reală Pistis spre Gnosis. Aceasta nu însemnează că la prăznuirea sfântului mister ar cădea cu totul vălul corporalității omenești, ci că pentru mulți creștini orientali contactul (imediat) cu divinitatea în sf. Liturghie e așa de viu, așa de nemijlocit, încât îi cutremură adânc... În Apus motivul obiectiv-cultic se retrage în formarea formelor evlaviei subiective... În Apus, liturghia e ceva neorganic, neasimilat; dimpotrivă pentru oriental, ea este rugăciune originară, pro-

prietate aproape organică, de care nu poți face abstracție în viața religioasă... Creștinul oriental vede în sf. Taine înfrângerea vremelnice și invazia veșniciei". De aici și caracterul lui eshatologic.

„Biserica Orientului e Biserica învierii. Ea cântă bucuria Învierii în tot cursul anului liturgic...: mereu răzbate bucuria Învierii și a Transfigurării.. Sărbătorile nu sunt simple reamintiri, ci urcarea la transfigurata ființă a misterului creșc, căci Logosul cel veșnic a înălțat natura căzută și a așezat o de-a dreapta Tatălui... Dar nu numai omenirea, ci și întregul cosmos este atras în suvoiul acestei noi vieți.. Granițele dintre cer și pământ au căzut. Biserica orientală e Biserica transfigurării”.

Creștinul oriental trăește în marea comunitate cosmică: în comunitatea Bisericii. Aceasta se vede lămurit la pregătirea sf. daruri. „Concepția orientalului nu e un simplu sentiment pentru natură, ci ea crește din adâncimea și intensitatea lăuntrică a perspectivei religioase originar creștine... Orientalul cunoaște marea, înduhovnicita, sfânta comunitate universală, prin care cei botezați devin cetățeni ai împărăției ceriurilor”.

„Orientalul n'are ideal deosebit pentru preoți și pentru mireni, nici nu cunoaște vreo deosebire între asceza mirenilor și asceza monahală; după perspectiva lor spirituală toți sunt chemați la transfigurata viață asemenea celei îngerești. El e deplin convins că creștinul mântuit trăește deja de acum în împărăția lui Dumnezeu. Despre aceasta mărturisesc și icoanele sfinților, a căror severitate hieratică glăsuște despre lumea divină de dincolo, care s'a coborât pe pământ și în ochii cărora arde o întreagă lume a realității pnevmatice vii”. Concepția transfigurării cosmice și a iubirii mântuitoare, a iubirii comunitare, este întrupată în chipuri de sfinți, „oameni ai unei iubiri mari, milostive, smeriți și blânzi, pe cari cu adevărat îi poți numi oameni ai Duhului Sfânt. Transfigurare, iubire, comuniune, preamărire imnologică, bucurie, smerenie, blândețe, sunt adieri ale Sf. Duh, care plăsmuesc sufletul creștin oriental”. Cultul divin le cuprinde pe toate: unirea cu Hristos, transfigurarea, comunitatea cu sfinții, cu vii și morții, cu Cosmosul întreg. De aceea „misterul Euharistiei formează, plăsmuește sufletul oriental în așa fel încât, dacă trăește religios, poate trăi numai din el”.

Biserica Orientului e Biserica minunatei capacități de a crede: „ea trăește și azi în credința vie a lumii transfigurate”. De aceea e străină de raționalismul occidental și nu e supusă pericolului unui creștinism cultural (secularizat). „De aceea s'a dovedit și în vremile noastre, în Rusia,

cea mai mare Biserică martiră a prezentului... Această aprindere de duh apocaliptic, această minunată credință în biruința Celui înviat, este sublimul pe care Biserica orientală îl mărturisește lumii. De aceea nu trebuie să ne mirăm dacă mulți creștini adevărați din Apus văd în evlavia orientală un element de temelie, pe care mulți — învăluți în scepticism și raționalism — l-au pierdut: înăscuta capacitate de a crede. Creștinul oriental trăește în deplina prospețime a credinții naive, originare; noi — apusenii — dimpotrivă purtăm în noi moștenirea pozitivismului și relativismului religios. Pentru noi realitățile lumii corporale sunt unicele realități pipăibile; calea spre realitățile credinții și sfintelor Taine a devenit așa de depărtată și anevoioasă! Scepticul din noi privește lumea harului, zâmbește ironic, se leacă ușor de ea. El înăbușe avântul inimii în rugăciune, face din dogmatist istoric și jurist, din duhovnic, psiholog... Realitatea lumii empirice ne siluește gândul și se aruncă asupra conștiinței oridecâteori vrem să îndeplinim cutezanța. Pentru creștinul oriental realitățile empirice nu sunt de loc mai reale decât schimbarea la față a Domnului sau transfigurarea lumii”.

Asceza — pocăința și postul — „nu corespund satisfacțiunii apusene, gândirii mai mult etic-religioase a Apusului... Trupul, care e Templu al Sf. Duh, trebuie ținut în frâu, ca prin aceasta omul întreg să fie preamărit. Creștinul oriental nu cunoaște ascența pentru ea însăși. Indumnezeirea este ținta ascezei orientale. Fiecare lacrimă, fiecare cuvânt de căință, duce spre iluminare în Hristos, spre înnoirea spiritului în Dumnezeu. Pocăința și încercările (ispitele) trebuie să facă sufletul tot mai liber pentru Dumnezeu... Toată lupta spirituală nu este în cele din urmă decât o deschidere pentru puterile active ale harului. Sfinții orientali sunt deosebiți unii de alții după origine, cultură, capacitate și înclinări sufletești, dar tuturor le e comun scopul: a crește în Hristos, a fi asemenea Lui, a zăbovi singur cu singurul Dumnezeu, și în această singurătate a privi lumina lui Dumnezeu în strălucirea ei. Din credința că osteneala (asceza) duce spre iluminare, răsare puterea de a suferi: sfântul unește cea mai adâncă smerenie cu cea mai adâncă dispoziție de a suferi. El nu vrea să facă misionarism, dar sfințenia lui atrage pe alții”. În apropierea lor cântătorii de Dumnezeu experiază apropierea lui Dumnezeu. Astfel pustiiile pustnicilor și zările Athosului devin cetățile credinței și sfințeniei. „Aceste pustii au fost locurile adorării neîntrerupte a lui Dumnezeu. izvoarele harului, centre spirituale de înnoire pentru întreg Orientul. În felul acesta pustnicul, care trăește ca inger pământ-

tesc și om ceresc, devine fără să vrea apostol al Ortodoxiei și purtător al entuziasmului pnevmatic harismatic“.

Caracterul hristocentric al sfințeniei orientale e deplin reliefat în „rugăciunea lui Iisus“ (cf. Filocalia), deopotrivă recomandată monahilor și mirenilor (Spovedania unui pelerin rus). Hesychia nu este tot una cu dormitarea: ea pretinde activitatea omului întreg (fizic și postul).

Sunt caracterizări cari tind să cuprindă la-turi cât mai variate ale Ortodoxiei. Ele mărturisesc despre Ortodoxie ca despre forma adânc-pnevmonică a creștinismului. Ele preamăresc vi-ziunea orientală, care trăește viu realitatea haru-lui, a lucrării lui transfigurătoare în lume. Sunt cuvinte de entuziasm sincer față de măreția cos-mică a perspectivei ortodoxe.

Ce poate învăța teologia catolică actualmente din Ortodoxie? Succint formulate: 1. „Chemarea la o comunitate bisericească spirituală, pnev-monică. Momentul evidențiat de creștinătatea orien-tală ca imagine specifică a Bisericii, — adică în-suflețirea prin Sf. Duh și comuniunea iubirii creș-tine nu este secundar, chiar și într'o Biserică ju-ridic construită, condusă de un cap vizibil, ci este un element constitutiv al al ființei bisericești. Dimpotrivă adierea Pnevmei divine transformă ceea ce se ține unit juridic adesea pur exterior, într'un tot viu supranatural“ (Wunderle). — 2. O teologie a harului temeinicită pe Sf. Duh. „Când gânditori orientali au numit cultura Apusului o cultură a lui Fijloque, este în această caracte-rizare ceva exagerat, totuși nu e mai puțin ade-vărat că, prin concepția trinitară occidentală, Duhul sfânt apare ultimul în acțiune. De aici evlavia față de Duhul sfânt e așa de rară. Și totuși Duhul sfânt ar trebui să apară ca primul, ca principiul de bază al vieții harice-supranatu-rale“. — 3. Improspătarea căilor mistice ascetice prin teocentrismul oriental. „Inălțarea spirituală a vieții, nu numai desăvârșirea morală, trebuie să fie scopul străduințelor creștine!“ Aceasta prin potențarea harului habitual, căci creștinul apusean cunoaște aproape exclusiv harul ajutor și e prea încurcat într'o tehnică ascetică amănunțită. — 4. „Din evlavia orientală s'ar putea realiza și idealul primar-creștin al adevăratei gnoze, a adevăratei Sophia. „Nimeni — care privește cu ochii des-chiși în structura actuală a vieții catolice occi-dentale, nu va nega, că depărtarea dintre teolo-gie și viață a devenit adesea prea mare“ (Wun-derle). „O adevărată sofologie catolică în inte-riorul teologiei catolice ar înfrânge raționalismul și nominalismul laic zator din teologia noastră“. — 5. Atitudinea eshatologică, cu rădăcini în „Basi-leia Theon“. — 6. Evlavia comunitară-liturgică...

Concluzia? „Să învățăm a prețui pe frații Bise-ricii orientale și sfânta ei viață dumnezeiască“...

...Cuvintele s'au stins ca un ecou din altă lume. Din vraja lor se desprinde nostalgia după zările de minune și har ale Ortodoxiei. Și parcă un regret în inima catolicismului: de ce Orto-doxia — așa de plină de har — nu se vrea în-cadrată în organizația lui juridică? ...Și întreba-rea s'a rostogolit firească:

— „Cum vedeți posibilă apropierea dintre Ortodoxie și Catolicism?“ Ce putem răspunde, decât să continui linia conferinței până în ulti-mele consecvențe:

— „Prin concentrarea radicală a catolicis-mului asupra persoanei lui Hristos, ceea ce consti-tuie inima Ortodoxiei, inima creștinului“. Unirea creștinilor într'o turmă și sub un păstor, este posibilă numai atunci când Păstorul e Hristos și nu altcineva. Până atunci Ortodoxia își urmează calea ei. Asemenea pustnicilor ea nu e mână-tă de râvna prozelitar-misionară, căci frumusețea ei cea veșnică este o chemare. Adevărul ei se va împlini“...

Diacon N. MLADIN

La 10 ani dela întemeierea asociației:

„Frația Ortodoxă Română“

— Amintiri cu dor de Cluj —

Binecuvântată fie de noi oamenii, pururea, virtutea reamintirii clipelelor mărețe trăite în sfântă comuniune cu frații de aceeași limbă, „lege“ și simțire...

Clujule.... Clujule...

— Voi păstra în memorie pentru toată viața, incapsu-late cu discreție de taină, emoțiile curate și toți florii de viață intelectuală și spirituală pe care timp de 16 ani (1924—1940) le-am trăit până'n ziua Refugiului, în tine, Clujule, fostă metropolă a culturii noastre transilvane.

Clujule.... Clujule....

În Arcadia spiritualității, a culturii și a înfrățirii românești, care tu ai fost timp de 22 de ani, văzut-am eu și aproape toată generația tineră din Transilvania, lumina cea adevărată a culturii românești, robustul nostru elan vital, tăria credinței noastre creștine, toleranța noastră mare și profunzda noastră omenie; întreagă comoara de virtuali-tăți pozitive cu care Provedința divină ne-a înzestrat Nea-mul nostru românesc.

Martor și trăitor de fiecare zi am fost la întreg efortul tău intelectual (universitar), o, Clujule, și prezent la toate manifestațiunile tale de ordin festiv, artistic, na-țional, religios și cultural.

Dar memoria mea nu păstrează între clișeele ima-ginațiunii sale o icoană mai desăvârșită din viața ta, ima-gine mai încărcată de podoabă, mai autentică în felul de

a te înfățișa transfigurat de viață și cultură românească, ca icoana zilei tale din 5 Martie 1933, Clujule, așa cum au poleit o în aurul credinței și spiritualității noastre ortodoxe, Cărturărirea și poporul nostru dreptcredincios, adunați, în cetatea ta, în sobor de solemnitate biblică, în frunte cu Arhiepiscopii lor, în ziua aceea glorioasă când s'a întemeiat asociația mirenilor „Frăția Ortodoxă Română”, cu sediul în Cluj.

Grea de semnificație istorică va rămâne și pentru viitor — independent de activitatea și vitalitatea „FOR” ului — actul măreț al acestei zile, întrucât atunci, în Clujul nostru românesc s'au rostit adevărurile de foc și fundamentale ale dăinuirii noastre ca Neam, în istorie.

Miracolul existenței noastre, ca popor latin în lumca panslavă, prin Ortodoxie a fost interpretat și crezul Românismului nostru de totdeauna și de pretutindenea, atunci în Cluj, de intelectualitatea noastră ciscarpatică a fost cu autoritate sobornicească precizat și subliniat, în auzul Tării întregi.

Elita intelectualității noastre din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureșul voievodal, într'un număr impresionant de mare, s'a adunat în fosta noastră cetate universitară, ca să rostească adevărul simplu, că sufletul românesc este plămădit din aluatul divin al Evangheliei Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos și că orice furtuni sau crize ar fi să mai pună la încercare ființa și unitatea noastră morală, națională și de Stat, noi nu înțelegem să părăsim disciplinele divine ale Bisericii noastre ortodoxe, cari au fost verificate de vitregia vremurilor trecute, ca mântuitoare de Neam.

Că ori cât ar vui în vecinătatea noastră sminteala apocaliptică și aducătoare de moarte a Antihristului-Rosu, puzderia doctrinelor sociale mai vechi sau de tip modern și crizele de tot felul (ce băntuiau și atunci): politice, economice, financiare, culturale sau sociale, și că oricât de seducătoare, întru prevenirea acestor rele, ni s'ar prezenta lozincele (la modă) de renaștere și reechilibrarea vieții morale individuale și de Stat (lozinci cu pretenții de dogme științifice aduse de vânturile Apusului), noi, Românii, n'avem gândul și nici motive nu aflăm să ne lepădăm de imperatiile și autoritatea credinței noastre străbune.

În ziua de 5 Martie 1933 — în Dumineca Ortodoxiei — la Cluj, Episcopul Bisericii noastre ortodoxe, în frunte cu I. P. Sf. Patriarh — atunci în viață — Dr. Miron Cristea și I. P. Sf. Mitropolit Dr. Nicolae Bălan și ceilalți alți șapte Episcopi și Arhiepiscopi ai mitropoliei Transilvaniei, în perfectă armonie cu elita mirenilor noștri intelectuali — în speță toți oameni de știință și savanți cu renume, mai toți profesori ai Universității Daciei Superioare, ca: Sextil Pușcariu, Gheorghe Bogdan Duică, Ion Lupaș, Silviu Dragomir, Ion Mateiu, Ioan Cătuneanu, Victor Papilian, Popescu-Voitești etc. etc. în auzul și cu cosințământul celor aproape două mii de delegați și reprezentanți ai masselor de credincioși mireni, au făcut sacral legământ, că noi Românii vom păstra și trebuie să păstrăm pentru totdeauna, ca principii generatoare de cultură și călăuzitoare spre înnoire

și desăvârșire morală, adevărurile revelate ale Evangheliei Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Că pentru noi factorul suprem de sociabilitate și progres social numai Ortodoxia poate fi; adică credința creștină în formă în care au primit-o și au păstrat-o cu sfințenie părinții și strămoșii noștri.

În ziua aceea s'au lămurit definitiv, și odată mai mult, câteva probleme cardinale dela capitolul misiunii interne a Bisericii Ortodoxe:

a) misiunea istorică a ortodoxiei române, în trecutul și în viitorul Neamului;

b) opera culturală și educativă a Bisericii ortodoxe în viața poporului nostru, (conferință publică rostită de eruditul profesor universitar, Prot. Dr. Ioan Lupaș);

c) problema colaborării mirenilor în Biserica noastră de tradiție șaguniană; drepturile și datoriile elementului mirenesc în cadrele organizațiilor nostre bisericești;

d) fixarea statutelor asociației mirenilor „Frăția Ortodoxă Română” (F. O. R.).

Oh, câte analogii din istoria biblică și din eroica noastră istorie bisericească și națională n'au fost evocate, ca pline de sens în memoria patriipanților, fascinați și adânc impresionați de adevărurile și frumusețea neuitată a cuvântărilor rostite și a tabloului viu de pe scena Teatrului Național din Cluj.

Dumineca Ortodoxiei din ziua de 5 Martie 1933 în Cluj, „a fost o retrăire a vremurilor eroice de altădată, când cărturari și popor, în frunte cu Arhiepiscopii lor, își înfrățeau inimile în flacăra sfintelor idealuri de luptă și de mântuire” (Prof. univ. I. Mateiu).

Dar aceasta adunare sobornicească a mitropoliei transilvane, organizată și ținută acum zece ani în Cluj, în condiții intelectuale și morale demne de gândirea magică și de credința incandescentă a genialului nostru mitropolit Andrei Șaguna, n'a fost decât o reacțiune sănătoasă și strălucită, a robustului nostru instinct de conservare, în fața politicianismului abject, egoist și agresiv, generator de fetidă atmosferă materialistă și provocator de discordii sociale venale.

Iar situat în plan extern, același instinct a indicat încă de pe atunci, pozițiile noastre de afirmare în lupta grea pe care astăzi o dăm contra „brutalității monstruoase a materialismului și ateismului organizat”.

Pavel Dabu

Despre ce să predicăm?

La Dumineca a II-a din Post (21 Martie) vom vorbi despre mijlocirea pentru semenii noștri.

În aceas a viață pământească creștinul nu este niciodată singur. Și cel ce ar vrea neapărat să fie singur, numai cu gândul său, ori numai cu fapta sa, are de martor pe Dumnezeu. Și pustnicul, care se retrage din lume pentru a fi singur, măcar în rugăciunile sale nu poate rămâne singur, căci Dumnezeu este cu el. Și cu atât mai

vărtos în obștea Bisericii creștine omul nu e niciodată singur. Biserica este înfățișată de sf. ap. Pavel ca un trup (Rom. 12, 4) ce are de cap pe Hristos (Efes. 1, 22), în care noi creștinii suntem „*fiecare unul altuia mădulare*” (Rom. 12, 5), „*cu dragoste frățască unul pe altul iubind*” (Rom. 12, 10), și ne bucurăm cu cei ce se bucură și plângem cu cei ce plâng (Rom. 12, 15), adică, pe scurt, ne ajutăm unul altuia spre mântuire.

Și iată, în felul acesta se pune o chestiune însemnată din dogma mântuirii oamenilor. Și anume: putem noi mijloci la Dumnezeu pentru aproapele nostru? Răspunsul evangheliei este: da. Putem „*interveni*” în mântuirea semenilor noștri, prin credința, prin rugăciunea, prin milostenia noastră, fie pentru cei vii, fie pentru cei ce au trecut din această viață.

Ca o dovadă a învățaturii acesteia, evanghelia de azi ne istorisește vindecarea sufletească și trupească a unui slăbănog, care a fost adus înaintea lui Hristos, purtat pe un pat de către alți patru înși. Dar din pricina mulțimii ce asculta cu nesaț cuvintele Mântuitorului într-o casă, ei n'au putut răzbate cu bolnavul decât urcându-se pe acoperiș și slobozindu-l pe funii în fața lui Iisus. „*Iar Iisus văzând credința lor, a zis slăbănogului: fiule, iartă-ți-se fiece păcatele tale*” (Mt. 2, 5). Și pentruca să dovedească acelora care cărteau pe ascuns, că are și puterea să ierte păcatele, ca o urmare logică și necesară a iertării, l-a și vindecat.

Cât despre cei patru purtători ai slăbănogului, evangheliile lui Matei, Marcu și Luca, căteștrele — parcă ar vrea să întărească ceea ce soun — menționează exact cu aceleași cuvinte, că Iisus a vindecat pe slăbănog „*văzând credința lor*”. De obicei, Mântuitorul cerea credință chiar de la cei ce vreau să fie vindecați. De data aceasta, însă, paralticul a fost vindecat, până nici n'apucase să zică ceva: Iisus se mulțumește cu elocvența f. ptei celor patru purtători. Aceia au mijlocit, prin credința lor, pentru slăbănog. Fapta lor este o ilustrare a învățaturii Bisericii noastre, că *creștinul poate mijloci la Dumnezeu prin credință, rugăciune și milostenie, pentru mântuirea aproapei*.

Mijlocitorul prin excelență, între Dumnezeu și oameni, a fost și este Mântuitorul Hristos. El a mijlocit, împăcarea noastră cu Dumnezeu în mod sângeros, pe crucea Golgotei, și o mijlocește și azi, în mod nesângeros, la fiecare sf. Liturghie, atât pentru vii, cât și pentru morți. Alți „*intermediari*” sunt Sfinți în frunte cu Maica Precista. Ei, ca prieteni ai lui Dumnezeu (Io. 15, 14), se roagă și mijlocesc la dănsul pentru noi. Chiar și

ei, fiind în viață, cereau creștinilor depe vremea lor să se roage pentru dânsii: „*Vă rog, fraților, să vă nevoiți în rugăciuni pentru mine către Dumnezeu*”, — scria sf. Pavel către Romani (15, 30).

Afară de aceste dovezi sf. Scriptură a Vechiului și Noului Testament cuprinde și alte multe întâmplări de acest fel. Așa: Dreptul Iov aducea jertfe lui Dumnezeu pentru fiecare dintre fiii lui (Iov 1, 5). Prin credință a mijlocit Iair învierea fiicei sale. Căci doar i-a spus Iisus: „*Nu teme; crede numai și se va mântui fiica ta*” (Lc. 8, 50). La fel a mijlocit Canaanianca, prin rugăciune, pentru fiica ei (Mt 15, 28). Și tot așa tatăl de lângă poalele muntelui Tabor a dobândit victoria fiului său lunatic (Mc. 9, 14—26). „*Indemn deci — zice sf. apostol — înainte de toate, să se facă cereri, rugăciuni, mijlociri, mulțumiri pentru toți oamenii* (I Tim. 2, 1); pentru cei ce sunt în stăpânire (I Tim. 2, 2), cât și pentru popor (Num. 21, 15—17); pentru copii (II Imp. 12, 16), cât și pentru cei în vârstă (Ps. 35, 10); pentru prieteni (II Tim. 1, 16, 18), cât și pentru vrăjmași (Ps. 34, 13—14); pentru cei credincioși (II Cor. 9, 14), cât și pentru păcătoși (I Io. 5, 16).

Și astăzi, de exemplu, la botez mijlocește credința nașului pentru finul său nevârștnic. Sau mijlocesc părinții pentru copii, rugându-se și făcând milostenie pentru sănătatea lor. Deasemenea ne rugăm și pentru cei bolnavi — după sfatul sf. Iacob: „*Este cineva bolnav între noi? Să cheme pe preoții bisericii și să se roage pentru el... rugați-vă unii pentru alții, ca să vă vindecați*” (Iac. 5, 14—16). Pentru cei bolnavi, preotul scoate la Proscomidie o bucățică de pescură, iar la sf. liturghie se roagă împreună cu toată biserica pentru iertarea și vindecarea fratelui bolnav.

Dar nu numai pentru cei vii putem mijloci la Dumnezeu, ci și pentru cei morți. Și aceasta cu atât mai vărtos, cu cât ei nu mai pot lucra acolo pentru mântuirea lor. „*Dar ei se vor mântui — spune Catechismul — cu binefacerile celor vii și cu rugăciunile Bisericii pentru dânsii, și mai ales cu jertfa cea fără de sânge a sf. liturghii*”. Acestora li se poate ușura soarta prin rugăciuni, parastase, pomeni și liturghii. Nu odată ni s'a întâmplat să visăm cu morți: Tată, mamă, soț, sau frate, că ne cer să le dăm, de mâncare sau apă, ori haine etc., și astfel înțelegem că nu de acestea au ei trebuință, ci de faptele noastre bune, de milosteniile noastre, de rugăciunile și pomenile ce le facem pentru ușurarea soartei lor. Căci, după spusa exegetului Teofilact, prinoasele și pomenile ajută mult, chiar și celor ce mor în păcate grele. „*Dacă noi vom să ușurăm muncile răposaiților păcătoși — zice un sf. Părinte — apoi să dăm milostenie, și deși ei nu sunt vrednici, Dom-*

nul se va milostivi asupra lor". În acest scop sf. Biserică a hotărât Sămbetele morților: a doua, a treia, și a patra din Postul mare.

Acestea ne arată, în faptă, că iubirea creștină trece și dincolo de marginile acestei lumi și leagă strâns toate sufletele, atât din Biserica luptătoare aci pe pământ, cât și cu Biserica triumfătoare de dincolo, prin acest fel de mijlociri. Pe acest fapt se întemeiază și mijlocirea sfinților pentru noi, lucru de care vom vorbi altădată.

Îată, prin urmare cum putem „intervenii” cu folos în mântuirea semenilor noștri.

„Fraților, zice sf. Pavel, chiar dacă va cădea un om în vre-o greșală, voi cei duhovnicești ridicați-l pe unul ca acela cu duhul blândeței, luând seama la tine însuși, ca să nu cazi și tu în ispită. Purtați sarcinile unul altuia și așa impliniți legea lui Hristos” (Gal. 6, 1-2). Inchipuiți-vă un cioban ce se luptă cu troienile de zăpadă din munți. O oboasă mare îl cuprinde. Dar dacă adoarme, e pierdut: Are să înghețe. Această moleșală prevestitoare a morții, însă, pierde deodată când omul nostru află în calea lui pe un alt cioban, înțepent, adormit de ger: — „Dacă nu-l trezesc, moare”, — își zice și începe să-l fricționeze și să-l sgu due, până ce-l trezește, și-l desmorțește salvându-l, dar salvându-se totodată și pe sine, și astfel scapă amândoi de moarte. Cam așa purtăm și în lucrurile sufletului sarcinile unul altuia. Și astfel ne mântuim și pe noi.

Avem un mare „favor” — ca să zic așa — dela Dumnezeu, căci putem mijloci pentru semenii noștri: mari sau mici, tineri și bătrâni, vii sau morți. Fiecare dintre noi poate împlini — Pacă-l lasă inima — fapta cea cu multă osteneală, credință și dragoste a celor patru oameni din evanghelia de azi, care au adus pe fratele lor slăbănog înaintea lui Iisus. În biserică ne rugăm pentru toată lumea și cu atât mai vârtos pentru cei dragi nouă. În cărțile de rugăciuni, aflăm rugăciuni frumoase pentru părinți, pentru copii, pentru soții... Rămâne acum să le și facem. Părinților, credeți cu tărie în Hristos și trăiți după voia lui și rugați-vă pentru viitorul copiilor voștri. Soții, mijlociți pentru soții voștri la Dumnezeu. Copii, rugați-vă pentru părinții voștri. Români, cereți îndurarea lui Dumnezeu pentru frații noștri rămași sub stăpâniri străine: „Purtați sarcinile unul altuia, și veți împlini astfel legea lui Hristos” (Gal. 6, 2).

B.

Informațiuni

■ Dl Dr. C. Radu, directorul Spitalului de Copii din Arad, a vorbit Joi, 4 Martie, în cadrul conferințelor săptămânale organizate de Asociația „Astra” la Palatul Cultural, despre „Viitorul familiei”.

După ce ne-a schițat problema originii și însemnătății familiei în viața statului, Dsa a vorbit în continuare despre situația familiei rurale și a celei urbane, — amândouă în plină decadentă; cea dela sate mai puțin, cea dela oraș mai mult. Cauzele slăbirii vieții familiare sunt de ordin social, economic și moral. O continuare pe linia aceasta ne duce la prăbușire, mai ales în fața elementului slav dela nord, care reprezintă o continuă creștere.

Mijloacele cele mai necesare asigurării viitorului familiei sunt, între altele: exemplele bune din partea conducătorilor firești ai poporului, sprijinul material și îndrumările înțelepte din partea autorității de Stat, limitarea urbanizării și fixarea unui ideal unanim acceptat, din care să se inspire toți educatorii. Ingrămădirile populațiilor la oraș nu constituie un mediu favorabil vieții familiare. Satul, cu pământul, cu casa părintească și cu tradițiile lui, este rezervorul energiilor neamului. Glia leagă pe om, îi dă vlagă, îl întărește mai mult decât viața de oraș.

Idealul pe care cu toți trebuie să-l acceptăm — și-l acceptăm — e viața. Nimic nu ne bucură, nu ne întărește și răsplătește mai mult ca viața pe care o primim și o transmitem prin copiii noștri, — viața sănătoasă, viața nemuritoare, viața veșnică, viața divină.

Conferința d lui dr. Radu, temeinic gândită și științific documentată, a fost ascultată cu atenție și aplaudată cu însufiețire de un public ales și numărös.

■ La Universitatea din Cluj-Sibiu s'a organizat în săptămâna I din Post pentru studențime următorul ciclu de conferințe religioase:

1. Luni, 8 Martie, dl prof. univ. Victor Păpilian: „Dumnezeu și biologia”.
2. Marți, 9 Martie, dl prof. univ. Vladimir Ghidionescu: „Sensul divin al suferinței”.
3. Miercuri, 10 Martie, dl prof. univ. Romul Căndea: „Credința creștină în istorie”.
4. Joi, 11 Martie, dl prof. univ. Marin Ștefănescu: „Divinitatea lui Iisus Hristos”.
5. Vineri, 12 Martie, dl prof. univ. Coriolan Petran: „Religiune și artă”.
6. Sâmbătă, 13 Martie, dl prof. univ. Eugeniu Speranția: „Dumnezeu în conștiință”.
7. Duminică, 14 Martie, Prot. A. Nanu duhovnicul studenților: „Dumnezeu în Biserică”.

Școala de Duminică

12. Program pentru Dum. 21 Martie 1943.

1. *Rugăciune*: „Doamne și Stăpânul vieții mele, duhul trândăviei, al grijei de multe, al iubirii de stăpânie și al grăirii îndeșert, nu mi-l da mie. Iară duhul curățeniei și al gândului smerit, al răbdării și al dragostei, dăruiește-l mie, slugei Tale. Așa, Doamne Impărate, dăruiește mie ca să văd greșalele mele și să nu osândesc pe fratele meu. Că bine ești cuvântat în vecii vecilor. Amin”. (Ceaslov pag. 20).

2. *Cântare comună*: „Cuvine-se cu adevărat, să Te ferim pe Tine, Născătoare de Dumnezeu...” (Dela Sf. Liturghie).

3-4. *Cetirea Evangheliei* (Marcu 2, 1-12) și *Apostolului* (Evrei 1, 10-2, 3) zilei, cu tâlcuire.

5. *Cântare comună*: Doamne, nu mă lepăda dela fața Ta... (Priceasnă).

6. *Cetire din V. T.*: Binecuvântarea lui Iacob (Facere c. 27).

7. *Povește morale*: Urmările înțelepciunii (Ințel. Is. Sirah c. 11).

8. *Intercalații*: (Poezii rel. etc).

9. *Cântare comună*: „Apărătoarei Doamne, pentru biruință”... (Vezi: Paraclisul Maicei Domnului).

10. *Rugăciune*: „Doamne, nu cu mânia Ta”... (Dela Liturghia înainte sfinț. — Liturghier pg. 171).

(A se vedea „Instrucțiunile” din Nr. 1-1943. al „Bis. și Șc.”) A.

Nr. 647-1943.

Bibliografie

Nicolae Terfăloagă: Tropare-poezii, editate de Aurel Bugăiu în tipografia „Viața” Timișoara. Lei 100.

Cum ne spune autorul, aceasta broșură ar fi prima plachetă de versuri religioase. Cuprinde pe lângă o prefață versificată, următoarele bucăți: Liturghie, Psalm, Osana, Mărire Ție Doamne, Betleem, Golgota, Iomormântarea, Invierea, Rugăciune, Biseriță carpatină, Teatre și Biserica luminii.

P. C. Părinți o pot folosi broșura ca și mijloc auxiliar de inspirație și ca atare o recomandăm.

Arad, la 20 Februarie 1943.

Prot. Caius Turicu
consilier, referent eparhial.

Nr. 1185-1943.

Comunicat

Oficiul de aprovizionare și control al Prefecturilor roagă pe Cucernicii Preoți din comunele rurale a asista la distribuirea articolelor raționalizate ce se distribuie

populației prin organele administrative locale. Invităm și obligăm pe Cucernicii Preoți a asista la distribuirea acestor articole, în cazurile când vor fi invitați de autoritățile administrative locale.

Arad, în 6 Martie 1943.

Consiliul Eparhial.

Nr. 480-1943.

Concurs

Se publică concurs cu termen de 30 zile pentru ocuparea de prim cântăreț bisericesc în parohia Căprușa, prot. Radna.

Venite:

1. Salariul dela Stat.

2. Ajutor de scumpete anual dela sf. biserică 6000 lei.

3. Folosirea unui intravilan al fostei școli confesionale în extensiunea de azi.

Indatorii:

1. A conlucra la toate serviciile bisericești alături de preot.

2. A instrui un cor din elevii școlii primare ori din adulți.

3. A învăța pe cei doritori în cele 8 glasuri.

Cel numit va suporta toate impozitele după beneficiul său.

Cererile se vor înainta Ven. Consiliu Eparhial în termenul menționat.

Arad, din ședința Consiliului Eparhial dela 27 Februarie 1943.

Andrei,
Episcop.

Prot. Caius Turicu,
cons. ref. eparhial.

Nr. 1181-1943.

Pentru îndeplinirea postului de canonarh al treilea al bisericii Catedrale ort. rom. din Arad, se publică concurs cu termen de 8 zile.

Reflectanții trebuie să aibă cel puțin 4 clase primare.

Cererile vor fi adresate Consiliului Eparhial ort. rom. din Arad, la cari se vor anexa: actul de naștere dela oficiul stării civile, actul de botez dela oficiul parohial, certificatul școlar, dovadă că reflectantul a satisfăcut legii recrutării, actul de căsătorie civilă și actul de căsătorie bisericească, actele de naștere dela oficiul stării civile și actele de botez dela oficiul parohial pentru copii.

Retribuțiunea canonarhului este salariul din bugetul Statului dela data de când Subsecretariatul de Stat al Cultelor va ordona salariul.

Arad, la 4 Martie 1943.

Consiliul Eparhial.

Tipografia „DIECEZANA” din Arad caută spre angajare un ucenic la secția de mașini a tipografiei. Condiții de angajare: cursul primar complet și vârsta de 14 ani împliniți.